

Силабус курсу
Українська література в еміграції

Освітній ступінь – бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма «Українська мова і література»

Рік підготовки – 4, семестр – 8

Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна

Кількість кредитів – 2

Дні занять: понеділок, 11.05-14.05, ауд. 87

Консультації: середа, 14.05, ауд. 81

Мова викладання: українська

Керівник курсу

кандидат філологічних наук, доцент Скуратко Тетяна Миколаївна

Контактна інформація: tanyabidov@gmail.com

Опис дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Українська література в еміграції» є дослідити історичні умови й функціонування української літератури за кордоном, донести до студентів той дух творення, який тісно переплітався із болючим щемом ностальгії за Батьківщиною. Разом із студентами розібратися в об'єктивній ситуації, яка склалася з часом, коли твори українських письменників-емігрантів увійшли до складу українського літературного процесу на материковій Україні. Ознайомлення майбутніх філологів із творчістю письменників української діаспори; забезпечення розуміння закономірностей та особливостей розвитку української еміграційної літератури; навчити аналізувати художні твори самостійно, виходячи із сьогоденних здобутків літературознавства, виявлення в них загальнолюдського, без політичної заангажованості; формувати загальні та фахові компетентності філолога:

- сформувати знання про основні тенденції розвитку і своєрідність літературного процесу, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури;
- здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

Зміст навчальної дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері філології, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

Теми	Результати навчання
Тема 1. Поняття про еміграцію та діаспору.	Уміти ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел,

<p>«Хвилі» української еміграції. Літературні організації зарубіжних українців.</p>	<p>зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних інноваційних методів. Знати історію українського літературного процесу в діаспорі, особливості розвитку літературних жанрів та стилів поза межами української материкової літератури. Осмислювати історичні умови, розвиток теоретичної думки, основні досягнення письменників-емігрантів у різних жанрів літератури. Розповідаючи про подвижницьку, драматичну і трагічну долю таких письменників, як Олег Ольжич, Олена Теліга, Іван Багряний, Улас Самчук, Євген Маланюк, Василь Барка, Юрій Клен тощо, виховувати у студентів почуття любові до Батьківщини, відданості великій справі, самовідданості в служінні ідеї, яка стала смыслом життя.</p>
<p>Тема 2. Літературні організації зарубіжних українців.</p>	<p>Уміти інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі. Здійснювати літературознавчий філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. Знати творчість знакових постатей української літературної еміграції, що довгий час перебувала поза межами української художньої словесності. Об'єктивно поцінувати написане в еміграції, виходячи із художньої цінності, майстерності написаного, виявляючи і прорахунки, а не лише здобутки.</p>
<p>Тема 3. Поезія української еміграції: еволюція стильових систем</p>	<p>Мати навички участі в наукових та / або прикладних дослідженнях у галузі філології. Уміти аналізувати художній доробок окремих представників літературного процесу в українській еміграції; визначати основні особливості творчої манери поетів (Ю. Дараган, Л. Мосендз, Є. Маланюк, О. Ольжич, О. Теліга, Н. Лівіцька-Холодна, О. Лятуринська, О. Стефанович, Б. Кравців, С. Гординський, Яр Славутич, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак, В. Вовк, Е. Андієвська тощо) та новаторські елементи поезики їх творів.</p>
<p>Тема 4. Проза українського зарубіжжя.</p>	<p>Мати навички у проектуванні навчальних розробок та їх реалізації. Знати особливості розвитку української еміграційної прози.</p>
<p>Тема 5. Особливості розвитку української драматургії та театального мистецтва в еміграції.</p>	<p>Розуміти закономірності та особливості розвитку української драматургії та театального мистецтва в еміграції.</p>

	Усвідомлювати особливості утвердження української драматургії в контексті світової.
Тема 6. Літературознавство українського зарубіжжя. Етапи розвитку.	Знати етапи розвитку українського літературознавства в еміграції. Удосконалювати навички літературознавчого аналізу, порівняння ідейно-тематичної спільності, розкриття їх пізнавального, виховного й естетичного значення. Знати особливості літературної критики Г. Костюка, Ю. Лавріненка, В. Барки, Д. Чуба (Нитченка), С. Гординського, Ю. Шереха (Шевельова), Д. Чижевського, П.Одарченка, Ю. Бойка та ін. Уміти давати літературознавчу оцінку виступам в пресі Д. Донцова, Є. Маланюка, У. Самчука, І. Багряного та ін.

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії і закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. Емоційний інтелект. Когнітивна гнучкість. Здатність до емоційної стабільності, толерантності.
ЗК 5	Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 7	Здатність бути відповідальним, ініціативним, активним, мати динамічні знання, відкритість до світу, вміння працювати в команді; вміння розподіляти функції у колективній роботі.
ЗК 8	Здатність виконувати навчально-дослідні завдання; володіння науково-дослідними методами відповідного фахового спрямування. Критична обізнаність та інтелектуальна чесність.
ФК 1	Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ; володіння ключовими поняттями мовознавства та літературознавства, теоріями і методами філологічного аналізу, особливостями розвитку філологічної думки у певну історичну епоху та у сучасному контексті розвитку гуманітаристики. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.
ФК 3	Знання про основні тенденції розвитку і своєрідність літературного процесу, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури, історії зарубіжної літератури, фольклору. Розуміння основних проблем теорії літератури: література та дійсність, генезис і функція літератури, зміст і форма в літературі, критерій художності, літературний процес, літературний стиль, художній метод в літературі; проблем поетики: образ, ідея, тема, поетичний рід, жанр, композиція, поетична мова, ритм, вірш, фоніка в їх стильовому значенні. Здатність використовувати в професійній

	діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.
ФК 5	Здатність застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні з урахуванням змістового наповнення, соціально-демографічних особливостей співрозмовника, специфіки ситуації спілкування та контексту.
ФК 6	Здатність осмислювати мистецтво слова як систему систем.
ФК 9	Здатність до організації ділової комунікації. Вміння надавати консультації з дотримання норм літературної мови та культури мовлення. Здатність презентувати результати навчальної та дослідницької діяльності у галузі філології на місцевому, національному та міжнародному рівні.
	Програмні результати навчання
ПРН 1	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних інноваційних методів. Інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. Знання основних бібліографічних показників і пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел; сучасними методами і прийомами обробки інформації в галузі професійної діяльності. Мати навички участі в наукових та / або прикладних дослідженнях у галузі філології.
ПРН 2	Застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні з урахуванням змістового наповнення.
ПРН 6	Здатність здійснювати вибір методів, форм і засобів навчання, спрямованих на розвиток здібностей учнів. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.
ПРН 9	Оволодіння навичками застосовувати ІТ-технології, лінгвістичні програмні продукти для створення баз даних, автоматизованих лексикографічних систем, систем машинного перекладу і користування ними.

Літературні джерела

- Астаф'єв О. Г. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Монографія. К.: 1998. 313 с.
- Астаф'єв О. Поети Нью-Йоркської групи. Ніжин, 1995. 30 с.
- Астаф'єв О. «Нью-Йоркська група»: до генези назви. *Слово і час*. 1998. № 2. С. 14-18.
- Астаф'єв О. Стилі української еміграції: естетика тотожності. *Укр. мова та літ.* 2000. № 7. С. 1-2.
- Бача Ю. Література національної меншини: [Українська література Чехосл.]. *Слово і час*. 1997. № 9. С. 50-53.
- Гальченко С. Відгомін різних голосів: діаспора. *Слово і час*. 1992. № 4. С. 49-50.
- Грабовський Г. Голоси української еміграційної поезії // До історії української літератури. Дослідження, естет., полеміка. К.: Критика, 2003 С. 356-384.

Грабович Г. До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. Київ: Основи. 1997. 604 с.

Ільницький М. Нью-Йоркська група. Українська повоєнна еміграційна поезія. Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995. С. 74-115.

Ільницький М. Літературні традиції поезії «поза традиції» [Нью-Йоркська група поетів]. *Сучасність*. 1996. № 10. С. 113-122.

Ільницький М. Мале літературне Відродження: (Українська повоєнна еміграційна критика). *Дивослово*. 2000. № 4. С. 2-7.

Качкан В. Український дух скріплювали поети (Стрілецька проза і пісня. Життя літературної діаспори). *Укр. мова та літ.* 1999. № 5. С. 5.

Климентова Олена Ідеї Д. Донцова і літературна творчість «пражан»: від наслідування до переосмислення. *Слово і час*. 2000. № 8. С. 45-55.

Кононенко П. На берегах традиційного туманного Альбіону: [Зарубіжне українство]. *Дивослово*. 1998. № 1. С. 13-14.

Кононенко П. Княгиня української духовності // Українське слово. Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст. 1992. Т. 2. С. 384-389.

Костюк Г. З літопису літературного життя в діаспорі (І). До 15-річчя діяльності об'єднання українських письменників «Слово»: 1954-1969. *Сучасність*. 1971. № 9. С. 37-63.

Кошелівець. Можна одверто? [Погляд на українську літературу діаспори]. *Сучасність*. 1997. № 10. С. 112-121.

Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Довіра: Генеза, 1996. 942 с.

Погребенник Ф. Еміграція і література. *Слово і час*. 1991. № 10. С. 22-28.

Радецька І. Юрій Клен – поет-неокласик. *Українська мова та література*. 2000. № 7. С. 8-9.

Ревакович М. *Persona non grata*. Нариси про Нью-Йоркську групу, модернізм та ідентичність. К: Критика 2012. 336 с.

Рудницький Л. Література з місією. Спроба огляду української еміграційної прози. *Слово і час*. 1992. № 2. С. 41-46.

Сірик Л. Моральні аспекти української еміграційної поезії. *Слово і час*. 2004. № 2. С. 20-25.

Скорина Л. Література та літературознавство українського зарубіжжя. Черкаси: Брама, 2002. 268 с.

Славутич Яр. Українська література в Канаді. Вибрані дослідження, статті й есеї. Едмонтон: Слаута, 1992. 336 с.

Українська еміграція в історії та літературі: *матеріали Міжнародн. наук. конф. (18-20 вересня 1996 р.)* / упор. та наук. ред. Р. Гром'як, Б. Лановик. Тернопіль, 1996. 180 с.

Шерех Ю. Стилї української літератури на еміграції. Не для дітей. Мюнхен, 1964. С. 76-77.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування (наприклад, у програмі MOODLE).
- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватися в онлайн-формі за

погодженням із керівником курсу.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1	10
Тема 2	10
Тема 3	10
Тема 4	10
Тема 5	10
Тема 6	10
ІНДЗ (творчий проект)	20
Модульний контроль (теми 1-6) – завдання (тестового і творчого характеру)	20

До силябусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика ІНДЗ, блок тестових завдань, завдання для модульного контролю);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.